

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในบรรดาวรรณคดีทั้งหลายที่ให้ประโยชน์ด้วยการแสดงคติธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น มีบทละครรวมอยู่ด้วย บทละครให้ทั้งความบันเทิงและสาระสำคัญอันจะก่อให้เกิดคติธรรมสำหรับชีวิต ในประเทศอินเดียนั้น บทละครสันสกฤตได้รับความนิยมมาก สังเกตได้จากการที่มีกวีที่มีชื่อเสียงด้านการละครมากมาย เช่น อัศวโฆษ ภาสะ กาลิทาส ภาวะ พระเจ้าหรรษวรรณะ ราชเศษร ภวภูติ และ วิสาขทัตต์ เป็นต้น เขาเหล่านั้นต่างก็ได้สร้างผลงานทางด้านการละครไว้มากมาย ในบรรดากวีเหล่านั้น กาลิทาสได้รับยกย่องมากที่สุด ถึงกับมีข้อความกล่าวไว้ว่า "ในการจัดอันดับกวีทั้งหลายแต่ก่อนนั้น กาลิทาสอยู่ในฐานะนี้วก้อย แม้กระทั่งบัดนี้ นีวนางก็ยังได้ชื่อว่าไม่มีความหมาย เนื่องจากไม่มีกวีใดเสมอกาลิทาสได้"^๑ กาลิทาสเขียนบทละครไว้หลายเรื่อง ความความเชื่อถือของคนอินเดีย แต่นักประพันธ์ชาวยุโรปผู้มีความรู้ทางละครสันสกฤต

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ M.R. Kāle, The Abhijñānaśākuntalam of Kālidāsa , 10th. ed. (Delhi : Motilal Banarsidass, 1969), intro. p.12. purā kavīnām gaṇanāprasaṅge kaṇiṣṭhikā'dhiṣṭhitakālidāsā / adyāpi tat tulyakaver abhāvād anāmikā sārthavatī babhūva //

เช่น เอ.บี.คีธ^๑ เอ.เอ.แมคโคแนล^๒ และ เอ็ม.วินเทอนิทซ์^๓ มีความเห็นว่าบทละครของกาติทาสน่าจะมี ๓ เรื่องเท่านั้น ได้แก่ อภิษยานศกุนตลา มาลวิกานิมิตร และวิกิรโมรเวตี ในบรรดาบทละครทั้ง ๓ เรื่องนี้ บทละครเรื่องอภิษยานศกุนตลามีชื่อเสียงที่สุด จนมีคำกล่าวกันว่า "ในบรรดากาพย์ทั้งหลาย บทละครเพริศพริงที่สุด และในบรรดาบทละครเหล่านั้น อภิษยานศกุนตลาเพริศพริงเป็นพิเศษ แม้กระนั้นในอภิษยานศกุนตลาที่ยังมีองค์ที่ ๔ ดีที่สุด และโคลก ๔ โคลก^๔ ที่อยู่ในองค์นี้ก็ได้รับยกย่องว่าไพเราะที่สุดด้วย"^๕

ในบทละครสันสกฤตนั้น พระเอก (นายกะ) เป็นส่วนสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ โดยเฉพาะละครประเภทรูปกะ^๖ ชนัญชัยได้กล่าวไว้ในกัมภีร์ทศรूपว่า "ละครประเภทรูปกะนั้นมีส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ ๓ ส่วน คือ เนื้อเรื่อง (วสตุ) พระเอก (เนตา)

^๑ A.B. Keith, Sanskrit Drama in its Origin, Development Theory Practice (London : Oxford University Press, 1970), p.147.

^๒ Arthur A. Macdonell, A History of Sanskrit Literature (Delhi : Motilal Banarsidass, 1979), p.298.

^๓ M. Winternitz, A History of Indian Literature, Vol.III, part I (Delhi : Motilal Banarsidass, 1977), pp. 262 - 278.

^๔ โคลก ๔ โคลกในองค์ที่ ๔ ในอภิษยานศกุนตลา คือ โคลกที่ ๕ , ๑๗, ๑๘ และ ๑๙ . กู Sak. IV , pp. 108-124.

^๕ M.R. Kāle, The Abhijñānaśākuntalam of Kālidāsa, p.13.
kāvyaṣu nāṭakaṃ ramaṃ tatra ramaṃ śākuntalā /
tatrāpi ca caturtho'nkas tatra ślokacatuṣṭayam //

^๖ ดูคำอธิบายภาคผนวก ข.

และรส (รส)^๑ นอกจากนั้นพระเอกยังเป็นตัวเร้าสำคัญที่ทำให้เกิดรสรัก(ตถุการรส)^๒ และรสแห่งความกล้าหาญ (วีรรส)^๓ ขึ้นในบทละคร รสรักจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยพระเอก (นายกะ) และนางเอก (นายิกา) เป็นตัวสำคัญที่จะเร้าให้ผู้ดูเกิดอารมณ์คล้อยตาม และเกิดรสรักขึ้น ส่วนดวงจันทร์ เสียงหึ่งๆของฆ้อง ความงามของฤดูใบไม้ผลิ คนครีหรือบทล่านำอันไพเราะ เป็นเพียงส่วนประกอบที่เสริม (อุทที่ปนวิภาวะ) ให้เกิดอารมณ์รักเพิ่มขึ้นเท่านั้น ส่วนวีรรสก็ต้องมีตัวจักรคืออุตมบุรุษ และมีความอุตสาหะเป็นแกนเกิดผู้ที่เป็นอุตมบุรุษในบทละครส่วนใหญ่ก็คือพระเอก (นายกะ) นั่นเอง

ส่วนเนื้อเรื่อง (วสตุ) ของบทละครนั้นมีที่มา ๓ ทางด้วยกันคือ มาจากนิยายปรัมปรา หรือตำนานต่างๆ จากความคิดของกวี และจากความคิดของกวีและตำนานผสมผสานกัน เรื่องราวจากตำนานต่างๆนั้นมักจะเป็นประวัติของเทพเจ้า หรือเรื่องราวของวีรบุรุษที่กวีจะนำเหตุการณ์บางตอนของเขาเหล่านั้นมากล่าวถึง ตัวเอกของเรื่องนั้นอาจจะเป็นนางเอกหรือพระเอก แต่มักจะเป็นเรื่องราวของพระเอกเป็นส่วนใหญ่

ท่วงทေးที่ผู้วิชัยสนใจบทละครสันสกฤต โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทละครเรื่องอภิชยานศกุนตลาซึ่งเป็นบทละครสันสกฤตที่ไพเราะวิจิตรที่สุด และประกอบด้วยท้าวพุนันต์

^๑ George C.O. Haas, The Dasarūpa, (Delhi : Motilal Banarsidass, 1962), I.16, p.6. vastu netā rasas teṣāṃ bhedako.

^๒ Pranee Lapanich, "The Treatment of Loves in Separation in Sanskrit Literature" (Unpublished master's degree thesis, University of Pennsylvania, 1968), p.23.

^๓ Bharatamuni, Nāṭyaśāstra, Vol.I, ed. Manomohan Ghosh, (Calcutta : Manisha Granthalaya, 1967), VI.67, p.88.

atha vīro nāma uttamaprakṛtirutsāhātmakah /

^๔ George C.O. Haas, The Dasarūpa, I.23, p.7 .

พระเอกในบทละครเรื่องอภิชฌานศกุนตลา มีบทบาทที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสะเทือนใจมาก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของตัวหุ่นยนต์ และพระเอกในบทละคร เรื่องอื่นๆของกาลิทาส

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาลักษณะของพระเอกในบทละครของ กาลิทาส โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับลักษณะของพระเอกในตำราการละครสันสกฤต และศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระเอกที่ปรากฏในบทละครทั้ง ๓ เรื่องของกาลิทาส

ในการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ใช้ตำราการละครสันสกฤต ๕ เล่มด้วยกัน คือ คัมภีร์นาฏยศาสตร์ของภรตมุณีซึ่งเข้าใจว่าแต่งในราวศตวรรษที่ ๒ ก่อนคริสตกาล^๑ คัมภีร์ทศรูปของรณัฐชัยซึ่งแต่งในราวคริสตศตวรรษที่ ๑๐^๒ คัมภีร์นาฏยทรรปณะของ -

^๑ Bharatamuni, Nāṭyasāstra, Vol.I , ed. Manomohan Ghosh (Calcutta : Manisha Granthalaya, 1967). ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะใช้ชื่อย่อว่า N.S. ;

Manomohan Ghosh, (tr.) Natyasāstra : A Treatise on Ancient Indian Dramaturgy and Histrionics Ascribed to Bharatamuni, Vol.II (Calcutta : The Asiatic Society, 1961), intro. p.23. ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะใช้ชื่อย่อว่า Nat.

^๒ George C.O. Haas, The Daśarūpa : A Treatise on Hindu Dramaturgy by Dhanamjaya (Delhi : Motilal Banarsidass, 1962), intro. p. xxii. ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะใช้ชื่อย่อว่า D.R.

รามจันทร์และคุณจันทร์ที่แต่งในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑^๑ คัมภีร์ภาวประกาศของศารทาค-
 นัย ที่แต่งในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒^๒ และคัมภีร์สาहितยทรรปณะของวิศวานถ์กรีกวีราช
 ที่แต่งในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓^๓ ส่วนบทละครของกาลิทาสทั้ง ๓ เรื่อง ได้แก่ บท-
 ละครเรื่องอภิชฎานศกุนกลา มาลวิกาคนิมิตร์ และวิกโรมราวคีนัน ผู้วิจัยได้ใช้ฉบับที่
 C.R. Devadhar เป็นบรรณาธิการและเป็นผู้แปล ทั้งยังได้ใช้บทละครของกาลิทาสที่ผู้-
 อื่นแปลประกอบด้วย เช่น บทละครเรื่องอภิชฎานศกุนกลา และบทละครเรื่องวิกโรมราวคี
 ที่ M.R. Kāle แปล และบทละครเรื่องมาลวิกาคนิมิตร์ที่ R.D.Karmarkar แปล

^๑ Rāmacandra & Gunacandra, Nāṭyadarpaṇa, edited with
 an Introduction in English and Indics by Gajanam Kushaba
 Sharigodekar (Baroda : Oriental Institute, 1929) P.V. Kane

ได้กล่าวไว้ว่ารามจันทร์มีชีวิตอยู่ในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑^๑ P.V. Kane, History
of Sanskrit Poetics (Delhi : Motilal Banarsidass, 1971), p.425.

ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะใช้ชื่อย่อหนังสือนาฏยทรรปณะว่า N.D.

^๒ Śāradātanaya, Bhāṣavaprakāśa, Edited by Yadugiri Yatiraja
 Swāmi of Malkot and K.S. Ramaswami Sāsti Siromani, (Baroda :
 Oriental Institute, 1930) intro. p.5. ต่อไปนี้จะใช้ชื่อย่อว่า Bh.P.

^๓ Viśvanātha, Sāhityadarpaṇa, 8th ed. (Calcutta :
 Vacaspatya, 1934). P.V. Kane ได้กล่าวไว้ในบทนำของหนังสือสาहितยทรรปณะ
 ว่า วิศวานถ์กรีกวีราชมีชีวิตอยู่ในราว ค.ศ. ๑๓๐๐-๑๓๕๐ ^๓ P.V. Kane, Sāhityadarpaṇa,
 6th ed. (Delhi : Motilal Banarsidass, 1974), p. ix.

ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะใช้ชื่อย่อแทนชื่อหนังสือสาहितยทรรปณะว่า S.D.

นอกจากนี้ยัง ได้ศึกษาประวัติและความเป็นมาของพระเอกในบทละครของกาลิลาสจากวรรณคดีต่างๆหลายเล่ม กล่าวคือ คัมภีร์มหาภารตะ คัมภีร์ฤคเวท คัมภีร์ทวิวงศ์ (ทริวิศ) คัมภีร์วิญญูปุราณะ คัมภีร์ศตปดพราหมณะ ตลอดจนศึกษาความคิดและคำวิจารณ์ของนักปราชญ์ทางภาครวิทยาทั้งหลายที่ได้รวบรวมและเรียบเรียงไว้เป็นภาษาอังกฤษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดว่า การวิจัยนี้จะทำให้ทราบว่าลักษณะของพระเอกในคำรการละครสันสกฤตและในบทละครของกาลิลาส มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด ทั้งยังช่วยให้ทราบถึงบทบาททั้งหลายของพระเอกในบทละครของกาลิลาส และทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับพระเอกในคำรการละครสันสกฤตในค่านคุณสมบัติและประเภทของพระเอก อันจะเป็นแนวทางในการศึกษาพระเอกในบทละครไทย หรือในวรรณคดีไทย เรื่องต่างๆให้เข้าใจดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องพระเอกในบทละครของกาลิลาสนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้ ขั้นแรกผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมลักษณะและคุณสมบัติของพระเอกจากคำรการละครสันสกฤตที่กล่าวไว้ข้างต้น และรวบรวมลักษณะและบทบาทของพระเอกในบทละครของกาลิลาส ขั้นที่สอง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาและวิเคราะห์ทั้งลักษณะ คุณสมบัติ และบทบาทของพระเอก ทั้งในคำรการละครสันสกฤตและในบทละครของกาลิลาส ขั้นต่อไปผู้วิจัยได้นำลักษณะและคุณสมบัติของพระเอกในบทละครของกาลิลาสมาเปรียบเทียบกับลักษณะและคุณสมบัติของพระเอกในคำรการละครสันสกฤตขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยจะได้เปรียบเทียบลักษณะและบทบาทของพระเอกในบทละครของกาลิลาสด้วยกัน

ส่วนการแปลข้อมูลจากคำรภาษาสันสกฤตและภาษาอังกฤษนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการแปลโดยอรรถ.